

De Bilt, 23 augustus 2025

Betreft: **Zienswijze op het wetsvoorstel tot wijziging van de Omgevingswet inzake vervanging van de omgevingswaarde voor stikstofdepositie**

L.S.

Hierbij maken we als LandschappenNL graag gebruik van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op het wetsvoorstel tot wijziging van de Omgevingswet, in verband met het vervangen van de omgevingswaarde voor stikstofdepositie (Spoedwet vervangen omgevingswaarde stikstof). Wij zijn uitermate kritisch over het wetsvoorstel zoals dit nu voorligt en wij begrijpen ook de portee niet om dit nu als demissionair kabinet ter inzage te leggen. Dit voorstel voldoet o.i. op geen enkele wijze aan de gebruikelijke voorwaarden voor effectiviteit, juridische houdbaarheid en doelbereik. Dit wetsvoorstel biedt zonder enige goede onderbouwing niet of nauwelijks garanties voor daadwerkelijke reductie van de stikstofemissies, schrapt toetsbare normen, en laat belangrijke inhoudelijke en juridische vragen onbeantwoord. Naar onze mening is het wetsvoorstel ook in strijd met de Europese verplichtingen en met het vonnis van de rechtbank in de rechtszaak van Greenpeace tegen de Nederlandse staat. Wij zullen onderstaand onze punten nader toelichten.

Vervanging KDW: juridisch gezien onhoudbaar

De KDW is een wetenschappelijk onderbouwde grens voor de bescherming van natuurgebieden in ons land tegen schade van buitenaf. Boven deze grens is significante verslechtering van beschermde habitattypen niet uit te sluiten. De KDW is geen politieke keuze, maar volgt uit Europese verplichtingen om natuur te beschermen. Het voornemen van het kabinet is o.i. in strijd met de Europese richtlijnen.

Als de omgevingswaarden ten aanzien van de KDW al uit de wet zouden worden gehaald, dan zou daar ten principale een (ander) beleid voor in de plaats dienen te komen dat de natuur in ons land minstens even goed beschermt. Dat gebeurt nu niet. De voorgestelde wetswijziging bevat geen concrete maatregelen en reductieopgaven. Bovendien wordt met de keuze voor realisatie van de doelen in 2035 de aanpak van de stikstofproblematiek opnieuw op de lange baan geschoven. Dit wetsvoorstel ondermijnt slechts de bescherming van de natuur.

→ Wij verzoeken u dan ook om het voorliggende wetsvoorstel in te trekken.

Nieuwe aanpak is onvoldoende concreet en in strijd met de wet

Het voorliggende wetsvoorstel bevat geen harde doelen of tussenstappen. Daardoor is niet duidelijk of de stikstofuitstoot snel genoeg zal dalen. Uit de beschikbare natuurdoelanalyses van de Ecologische Autoriteit blijkt dat in de meeste Natura2000-gebieden de natuur is

verslechterd of verder dreigt te verslechteren. Ook blijkt uit herhaaldelijke onderzoeken en rapportages van o.a. het PBL dat van alle drukfactoren op de natuur, de ammoniak-depositie veruit het grootste probleem vormt.

Los van de schade die daarmee aan de natuur wordt aangericht: verslechtering is ook in strijd met het verslechteringsverbod uit de Vogel- en Habitatrichtlijn (en de vertaling daarvan in de Omgevingswet). Ecologisch onderzoek heeft aangetoond dat, om verdere verslechtering te voorkomen en te voldoen aan de Habitatrichtlijn, de stikstofbelasting van de Natura2000-gebieden in ons land uiterlijk in 2030 onder de KDW moet zijn gekomen, met voorrang voor urgente gebieden. In het voorliggende wetsvoorstel worden pas voor 2035 reductiedoelen gesteld en wordt pas in 2030 geëvalueerd of we op weg zijn om daar te komen. Dat is veel te laat. Het risico is reëel te veronderstellen dat in tussentijd verdere verslechtering van beschermde habitattypen zal hebben plaatsgevonden.

→ Wij verzoeken u daarom om de bindende reductiedoelen voor 2030, zoals die nu reeds zijn vastgelegd in de wet Stikstofbelasting en Natuurbescherming, te handhaven en te zorgen voor sturing en handhaving, zodat verdere verslechtering van habitattypen voorkomen wordt.

Beperkte participatie en het negeren van eerdere conclusies

Onder leiding van de vorige minister ('voor Natuur en Stikstof') heeft in 2022 een uitgebreid participatietraject plaatsgevonden, waarbij maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen en andere betrokken partijen zijn geconsulteerd over de mogelijkheid om de KDW te vervangen door een ander sturingsinstrument. Uit dit proces bleek dat er op dat moment geen volwaardig alternatief beschikbaar was dat een vergelijkbaar beschermingsniveau kon garanderen. In de Kamerbrief van 25 november 2022 hierover is dit ook bevestigd: *“Een alternatief voor de omgevingswaarde op basis van de kritische depositiewaarde is nog niet voorhanden. [...] Daarnaast moet een methode worden gevonden om een alternatief eenzelfde ambitieniveau te geven als de huidige omgevingswaarde.”*¹

O.i. is er sindsdien niets gebeurd dat een andere kijk op de zaak zou rechtvaardigen. Het nu voorliggende wetsvoorstel voorziet bovendien in het geheel niet in zo'n methode en wijkt af van de uitkomsten van het eerdergenoemde stakeholderproces. Er is ook geen enkele inhoudelijke onderbouwing waarom eerdere conclusies op dit gebied nu terzijde geschoven (kunnen) worden. Ook zijn veel van de eerder betrokken partijen ditmaal niet geconsulteerd. Bijzonder.

→ Wij verzoeken u daarom om de conclusies van het eerdere participatietraject serieus te nemen, en bij de verdere uitwerking van het stikstofbeleid opnieuw een brede consultatie met alle relevante maatschappelijke en wetenschappelijke partijen te organiseren.

¹ Kamerbrief 25 november 2022, "Voortgang structurele aanpak stikstof", kenmerk 35334-144.

Zet in op effectieve maatregelen

Diverse studies laten zien dat er voldoende mogelijkheden zijn om de uitstoot van ammoniak vanuit de veehouderij snel te verlagen. Dat kan met relatief eenvoudige maatregelen, zoals meer weidegang, minder eiwitrijk voer en beter mestmanagement. Volgens onderzoek van Wageningen UR en diverse andere partijen kan de uitstoot hierdoor al met 36–50% dalen vóór 2030. Deze maatregelen zijn haalbaar, betaalbaar en vaak binnen bestaande regels mogelijk. Ook het advies ‘Naar een ontspannen Nederland’ laat zien hoe met een gerichte aanpak de stikstofdoelen uit de Omgevingswet voor 2030 behaald kunnen worden. Een recente actualisatie van dat advies bevestigt die conclusie².

→ Wij verzoeken daarom om niet alleen de huidige omgevingswaarden in de wet te behouden, maar deze ook aan te vullen met een wettelijke verplichting tot het opstellen van een programma voor het verminderen van emissies (zoals bedoeld in artikel 3.9, vierde lid Omgevingswet). Dit programma moet specifiek gericht zijn op het verminderen van de depositie van stikstof op stikstofgevoelige habitats in Natura 2000-gebieden, zodat bewezen en direct uitvoerbare maatregelen hierin verplicht worden opgenomen.

Tot slot

Het wetsvoorstel leidt naar onze mening tot een verdere bedreiging van de natuur in ons land. De voorgestelde aanpak is onduidelijk, niet controleerbaar, en in strijd met de wet. Het risico op verdere verslechtering van de natuur in ons land wordt erdoor vergroot, en juridische problemen m.b.t. het huidige stikstofbeleid worden niet opgelost. Wij verzoeken u daarom:

1. Het voorliggende wetsvoorstel niet in te dienen;
2. De bestaande omgevingswaarde (KDW) te behouden in de Omgevingswet;
3. In het op te stellen programma (in het kader de Omgevingswet) duidelijke en concrete reductiedoelen voor alle sectoren op te nemen, waarmee wordt gewaarborgd dat uiterlijk op 31 december 2030, 50% van de oppervlakte aan stikstofgevoelige natuur in de Natura2000-gebieden onder de KDW is gebracht;
4. Monitoring, bijsturing en handhaving van het stikstofbeleid beter te regelen in de wet- en regelgeving.

Met vriendelijke groet, namens LandschappenNL,

Dr. Ir. H.H. Bartelink, Directeur-Bestuurder.

² Erisman en Brouwer (2025) “Scenarioberekeningen van de stikstofdepositie”.
https://www.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/science/nieuws/scenarios-voor-doelbereik-2030_17032025.pdf